

HUOMAUTUKSIA

¹ *Keskuskomitean Venäjän-kollegio* („suppea KK”, „Venäjällä toimiva Keskuskomitean kollegio”), jonka VSDTP:n KK:n täysistunto vahvisti elokuussa 1908, oli olemassa vuoteen 1910. Sen ensimmäisessä kokoonpanossa bolshevikeilla, menshevikeillä, Puolan, Latvian sosialidemokraateilla ja Bundilla oli kullakin yksi edustaja.

Vuonna 1910 Keskuskomitean Venäjän-kollegion kokoonpanoa suurennettiin tammikuun täysistunnossa hyväksytyjen KK:n sääntöjen mukaisesti 7 henkeen; siihen tuli kuulua 4 KK:n jäsentä, jotka valittiin V (Lontoon) edustajakokouksessa ja 3 edustajaa kansallisista järjestöistä. Tammikuun täysistunnon jälkeen ei kuitenkaan onnistuttu järjestämään KK:n Venäjän-kollegion työtä; likvidaattorimenshevikit kieltäytyivät osallistumasta siihen. Leninin ohjetta — puolemies-menshevikkien ottamisesta KK:n Venäjän-kollegioon likvidaattorien asemesta — sovittelukannalla olevat KK:n jäsenet (Nogin, Goldenberg, Leiteizen y.m.) eivät noudattaneet.

Vuonna 1910 ja vuoden 1911 alussa vangittiin kaikki Venäjällä toimineet KK:n bolshevikki-jäsenet.

VSDTP:n Keskuskomitean Venäjän-kollegiolle osoitettu kirje julkaistaan poliisidepartementin asiakirjojen joukosta löydetyn kopion mukaan. Asiakirjan otsikon on antanut NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutti.— 1.

² *„Golos Sotsial-Demokrata”* („Sosialidemokraatin Ääni”) — likvidaattori-menshevikkien ulkomainen äänenkannattaja; ilmestyi Genevessä ja myöhemmin Pariisissa helmikuusta 1908 joulukuuhun 1911. „Golos Sotsial-Demokrata” lehdestä annettua karakteristiikkaa ks. Leninin artikkelista „Likvidaattorien „Golos” vastustaa puoluetta” (Teokset, 16. osa, ss. 148—156).— 1.

³ *VSDTP:n Keskuskomitean täysistunto*, joka tunnetaan nimellä „Yhdistävä”, pidettiin tammikuun 2—23 (tammikuun 15—helmikuun 5) pnä 1910 Pariisissa. Täysistunto kutsuttiin koolle vastoin Leninin tahtoa Trotskin salaisten liittolaisten Zinovjevin, Kamenevin ja Rykovin myötävaikutuksella. Siinä olivat läsnä, paitsi bolshevikkeja, kaikkien puolueyhmiön ja ryhmittymien edustajat sekä kansallisten sosialidemokraattisten järjestöjen edustajat. Vastaakohtana Leninin suunnitelmalle, joka tavoitelti lähentymistä

puoluemies-menshevikkeihin (plehanovilaisiin) taistelun käymiseksi likvidaattoruutta vastaan, sovittelijat, salaiset trotskilaiset, vaativat kaikkien puolueyhmiin hajottamista ja bolshevikkien yhdistymistä likvidaattoreihin ja trotskilaisiin. Täysistunnossa saivat ylivoiman sovittelija-ainekset. Lenin jäi vähemmistöön. Vain Leninin vaatimuksesta täysistunto hyväksyi päätöksen likvidaattoruuden ja otzovismin tuomitsemisesta. Vastoin Leninin mielipidettä täysistunto hyväksyi päätöksen bolshevistisen äänenkannattajan „Proletarin” lakkauttamisesta, Bolshevistisen Keskuksen hajallelaskemisesta ja sen omaisuuden siirtämisestä KK:lle sekä käteisvarojen luovuttamisesta kansainvälisen sosialidemokratian edustajille („hallussapitäjille”) F. Mehringille, K. Zetkinille ja K. Kautskylle. Lenin sai aikaan sen, että täysistunnon päätökseen lisättiin ehto, että samanaikaisesti kun likvidoidaan Bolshevistinen Keskus hävitetään myös „golosilaisten” ja „vperjodilaisten” ryhmäkeskukset. Täysistunto hyväksyi päätöksen raha-avustuksen myöntämisestä Trotskin wieniläiselle „Pravdalle”, josta Trotskin asiamiehet Zinovjev ja Kamenev yrittivät tehdä Keskuskomitean äänenkannattajan.

Leninin vastalauseesta huolimatta keskuselimiin valittiin myös likvidaattori-menshevikkejä. Leninin taistelusta täysistunnossa likvidaattoreja, trotskilaisia ja sovittelijoita vastaan ks. hänen artikkeliaan „Publisistin kirjoituksia” (Teokset, 16. osa, ss. 189—254).— 1.

⁴ *Mihail* (I. A. Isuv), *Roman* (K. M. Jermolajev) ja *Juri* (P. A. Bronstein)— likvidaattori-menshevikkejä, VSDTP:n V (Lontoon) edustajakokouksessa valittuja VSDTP:n KK:n kandidaattijäseniä.— 1.

⁵ „*Vperjodilaiset*” („*Vperjod*” ryhmä) — otzovistien, ultimatistien, jumalanrakentajien ja empiriomonistien (Machin ja Avenariuksen taantumuksellisen idealistisen filosofian kannattajien) puoluevastainen ryhmä; perustettiin joulukuussa 1909 A. Bogdanovin ja G. Aleksinskin aloitteesta; sillä oli oma samanniminen kirjallinen äänenkannattajansa. Vuonna 1912 „vperjodilaiset” yhdistyivät likvidaattori-menshevikkien kanssa yhteiseksi puoluevastaiseksi Trotskin järjestämäksi (Elokuun) blokiksi bolshevikkeja vastaan.

Saamalla työläisesti kannatusta ryhmä tosiasiallisesti hajosi jo vuonna 1913. Sen lopullinen ja virallinen hajoaminen tapahtui vuonna 1917, helmikuun vallankumouksen jälkeen.— 1.

⁶ *VSDTP:n Pää-äänenkannattaja* — „*Sotsial-Demokrat*” — illegaalinen lehti; ilmestyi vuoden 1908 helmikuusta vuoden 1917 tammi-kuuhun; kaikkiaan ilmestyi 58 numeroa. Ensimmäinen numero ilmestyi Venäjällä, mutta sittemmin julkaiseminen siirrettiin ulkomaille, ensin Pariisiin, myöhemmin Geneveen. VSDTP:n KK:n päätöksen mukaisesti Pää-äänenkannattajan toimitus muodostettiin bolshevikkien, menshevikkien ja Puolan sosialidemokraattien edustajista. „*Sotsial-Demokrat*” lehdessä julkaistiin yli 80 Leninin artikkelia ja pienempää kirjoitusta. Lehden toimituksen sisällä Lenin kävi taistelua johdonmukaisen bolshevistisen linjan puolesta. Osa toimituksen jäsenistä (Kamenev ja Zinovjev) suhtautui likvidaattoreihin sovittellavasti ja yritti estää leniniläisen linjan toteuttamisen. Toimituksen menshevikkijäsenet Martov ja Dan sabotivat Pää-äänenkannattajan toimituksen työtä ja samaan aikaan puolustivat

avoimesti likvidaattoruutta „Golos Sotsial-Demokrata” lehdessä. Leninin leppymätön taistelu likvidaattoreja vastaan johti Martovin ja Danin eroamiseen „Sotsial-Demokratin” toimituksen kokoonpanosta kesäkuussa 1911. Vuoden 1911 joulukuusta lähtien „Sotsial-Demokrat” lehteä toimitti V. I. Lenin.— 2.

- ⁷ Lenin tarkoittaa bolshevikkien deklaraatiota („sopimusta”), joka allekirjoitettiin ja saatettiin julkisuuteen VSDTP:n KK:n („Yhdistävässä”) täysistunnossa tammikuussa 1910. Ks. tätä osaa, ss. 348—350.— 2.
- ⁸ Igor (Igorov, Gorev)— likvidaattori-menshevikki B. I. Goldman.— 2.
- ⁹ **KKUB** (VSDTP:n Keskuskomitean Ulkomainen byroo) muodostettiin VSDTP:n KK:n täysistunnossa vuoden 1908 elokuussa edustamaan koko puoluetta ulkomailla, ja se oli Keskuskomitean Venäjänkollegion alainen ja tilivelvollinen tälle. Pian Keskuskomitean tammikuun täysistunnon jälkeen vuonna 1910 KKUB:ssa muodostui likvidaattorienemmistö ja KKUB:sta tuli puoluevastaisten voimien keskus. KKUB:n likvidaattoruustaktiikka pakotti leniniläiset bolshevikit kutsumaan edustajansa Aleksandrovin (N. A. Semashkon) pois sen kokoonpanosta toukokuussa 1911. Hieman myöhemmin kutsuttiin pois Puolan ja Latvian sosialidemokratian edustajat. Vuoden 1912 tammikuussa KKUB itse lopetti toimintansa.— 2.
- ¹⁰ Tarkoitetaan puolemies-menshevikkejä, jotka siihen aikaan olivat yhteistoiminnassa bolshevikkien kanssa Pää-äänenkannattajassa „Sotsial-Demokrat”, bolshevikkien „Zvezda” ja „Rabotshaja Gazeta” lehdissä sekä paikalliskomiteoissa. Vuonna 1911 puolemies-menshevikit kuuluivat puolueen yleistä konferenssia valmistelemaan Venäjän organisaatiokomissioon.— 3.
- ¹¹ „*Rabotshaja Gazeta*” („Työväenlehti”)— bolshevikkien populäärinen lehti; julkaistiin Pariisissa lokakuun 30 (marraskuun 12) päivästä 1910 heinäkuun 30 (elokuun 12) päivään 1912; ilmestyi 9 numeroa. Lehteä avustivat myös puolemies-menshevikit. „Rabotshaja Gazetan” perustajana ja johtajana oli Lenin. Lenin julkaisi lehdessä toistakymmentä kirjoitustaan.
- VSDTP:n Prahan konferenssi (tammikuu 1912) totesi, että „Rabotshaja Gazeta” puolusti päättäväisesti ja johdonmukaisesti puoluetta ja puoluekantaisuutta, ja julisti sen VSDTP:n bolshevikkien Keskuskomitean viralliseksi äänenkannattajaksi.— 3.
- ¹² *Ulkomainen ryhmäkuntalaiskoulu* — bolshevismivastaista taistelua varten yhtyneiden otzovistien, ultimatistien ja jumalanrakentajien ryhmäkuntalaiskeskus; sen muodostivat vuonna 1909 Caprin saarella (Italia) A. Bogdanov (Maksimov), G. Aleksinski ja A. Lunatsharski A. M. Gorkin osanotolla. Käyttäen kilpenään puoluekantasuutta bogdanovilaiset saivat eräät paikalliset sosialidemokraattiset järjestöt lähettämään kouluun 13 opiskelijaa. Koulu toimi noin 4 kuukautta (elo—joulukuu 1909). Marraskuussa opiskelijain keskuudessa tapahtui hajaannus: osa heistä erosi työmies N. J. Vilonovin

johdolla päättäväisesti bogdanovilaisista. Leniniläiset opiskelijat lähettivät „Proletari” lehden toimitukseen vastalauseen luennoitsijain puoluevastaisen menettelyn johdosta, josta syystä heidät erotettiin koulusta. Marraskuun lopulla 1909 he saapuivat V. I. Leninin kutsusta Pariisiin, jossa he saivat kuulla luENTOSARJAN, MUUN MUASSA Leninin luennon „Nykyhetki ja tehtävämm” ja „Stolypinin agrariipolitiikka”. Caprin saarelle jääneet opiskelijat perustivat yhdessä luennoitsijain kanssa joulukuussa 1909 puoluevastaisen „Vperjod” ryhmän.

„Proletarin” laajennetun toimituksen neuvottelukokous tuomitsi Caprin koulun, kuten „uuden, bolshevikeista erottautuvan ryhmän, keskuksen”.— 3.

- ¹³ Lenin tarkoittaa bolshevikkien ja G. V. Plehanovin yhteistoimintaa VSDTP:n edustajistossa Kansainvälisessä sosialistkongressissa, joka oli koolla Kööpenhaminassa elokuun 28 päivästä syyskuun 3 päivään (uutta lukua) 1910. Kongressin aikana V. I. Lenin ja G. V. Plehanov esittivät Saksan sosialidemokraattisen puolueen hallitukselle vastalauseen sen johdosta, että „Vorwärts’issä”, Saksan sosialidemokratian pää-äänenkannattajassa, oli julkaistu Venäjän sosialidemokratian tilaa koskeva nimetön panetteleva artikkeli, jonka kirjoittaja oli Trotski.— 4.

- ¹⁴ „Pravda” („Totuus”) (wieniläinen) — likvidaattori-menshevikkien lehti, Trotskin puolueyhjän äänenkannattaja; ilmestyi vv. 1908—1912 Wienissä. „Puolueyhjien ulkopuolella olemisen” naamiota käyttäen lehti asettui kaikissa peruskysymyksissä likvidaattorien kannalle sekä kannatti myös otzovisteja ja ultimatisteja: Vuonna 1912 Trotski ja hänen lehtensä olivat puoluevastaisen Elokuun blokin järjestäjiä.— 4.

- ¹⁵ 16:n kirje — likvidaattori-menshevikkien avoin kirje, joka oli vastaus „Dnevnik Sotsial-Demokratian” („Sosialidemokraatin Päiväkirja”) 9. numerossa (elokuu 1909) julkaistuun likvidaattoreita ja heidän johtajaansa A. N. Potresovia vastaan tähdättyyn G. V. Plehanovin kirjoitukseen.

16:n kirjettä Lenin sanoi „herostraattisen kuuluksi” asiakirjaksi (ks. kirjoitusta „Likvidaattorien „Golos” vastustaa puoluetta”, Teokset, 16. osa, ss. 148—156).— 8.

- ¹⁶ „Vehiläiset” — kadettien „Vehi” kokoelman kirjoittajat. Kokoelma ilmestyi Moskovassa keväällä 1909 sisältäen N. Berdjajevin, S. Bulgakovin, P. Struven, M. Herschensonin ja muiden vastavallankumouksellisen liberaalisen porvariston edustajien kirjoituksia. Venäjän intelligenssiä koskettelevissa kirjoituksissa „vehiläiset” yrittivät mustata Venäjän kansan parhaimpien edustajien, muun muassa Belinskin ja Tshernyshevskin vallankumouksellis-demokraattisia perinteitä; he herjasivat vuoden 1905 vallankumouksellisuutta ja kiittelivät tsaarihallitusta siitä, että tämä „pistimillään ja vankiloillaan” pelasti porvariston „kansan raivolta”. Kokoelma kutsui intelligenssiä palvelemaan itsevaltiutta. Lenin vertasi „Vehin” ohjelmaa niin filosofian kuin publisistiikankin alalla mustasotnialaisen „Moskovskije

Vedomosti" lehden ohjelmaan, nimittäen kokoelman „liberaalisen luopuruuden tietosanakirjaksi”, „demokratian päälle kaadettujen taantumuksen likavesien yhtämittäiseksi ryöpyksi”.— 9.

¹⁷ „Rossija” („Venäjä”)—jokapäiväinen poliisi- ja mustasotnialais-henkinen päivälehti; ilmestyi Pietarissa vuosina 1905—1914. Vuodesta 1906 sisäasiainministeriön virallinen äänenkannattaja.— 9.

¹⁸ „Retsh” („Puhe”)—päivälehti, kadettipuolueen pää-äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1906 helmikuusta lähtien. Lehti lakkautettiin Pietarin Neuvoston Sotilaallisen Vallankumouskomitean toimesta lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917.— 19.

¹⁹ Artikkelit „Eräistä marxilaisuuden historiallisen kehityksen erikoisuuksista” julkaistiin „Zvezda” lehdessä.

„Zvezda” („Tähti”)—bolshevistinen legaalinen sanomalehti, „Pravdan” edeltäjä; ilmestyi Pietarissa joulukuun 16 (29) päivästä 1910 huhtikuun 22 (toukokuun 5) päivään 1912 (ensin kerran viikossa, tammikuusta 1912— kaksi kertaa ja maaliskuusta lähtien— kolme kertaa viikossa). Helmikuun 26 (maaliskuun 10) pnä 1912 ilmestyi samanaikaisesti „Zvezdan” kanssa 1. numero „Nevskaja Zvezda” („Nevan Tähti”) lehteä, joka „Zvezdan” lakkauttamisen jälkeen muodostui sen jatkoksi. „Nevskaja Zvezdan” viimeinen, 27. numero ilmestyi lokakuun 5 (18) pnä 1912.

„Zvezda” lehden avustajina toimivat N. N. Baturin, K. S. Jere-mejev, V. M. Molotov (Skrjabin), M. S. Olminski, N. G. Poletajev, J. V. Stalin sekä myös A. M. Gorki. Vuoden 1911 syksyyn asti „Zvezdaa” avustivat puoluemies-menshevikit (plehanovilaiset). Aatteellisesti lehteä johti (ulkomaailta käsin) V. I. Lenin. „Zvezdassa” ja „Nevskaja Zvezdassa” julkaistiin lähes 50 Leninin kirjoitusta.

Leninin ohjaamana legaalinen sanomalehti „Zvezda” oli bolshevistinen taistelulehti, joka puolusti illegaalisen puolueen ohjelmaa. „Zvezda” järjesti laajalle kannalle työläiskirjeosaston ottamalla vakinaisen, pysyvän yhteyden työläisiin. Eri numeroiden painosmäärä nousi 50—60 tuhanteen.

Lehti oli ainaisena hallituksen vainotoimenpiteiden kohteena: „Zvezdan” ja „Nevskaja Zvezdan” 96 numerosta takavarikoitiin 39 ja 10 numerosta sakotettiin. „Zvezda” oli alkuvalmistelua bolshevistisen päivälehdessä „Pravdan” julkaisemiselle; lehti lakkautettiin hallituksen toimesta „Pravdan” 1. numeron ilmestymispäivänä.— 22.

²⁰ „Nasha Zarja” („Meidän Sarastuksemme”)—likvidaattori-menshevikkien legaalinen kuukausijulkaisu; ilmestyi vv. 1910—1914 Pietarissa. „Nasha Zarjan” ympärille muodostui Venäjällä olleiden likvidaattorien keskus.— 28.

²¹ „Vorwärts” („Eteenpäin”)—Saksan sosialidemokratian pää-äänenkannattaja. Lehti alkoi ilmestyä vuonna 1876 W. Liebknechtin y.m. toimittamana. F. Engels kävi lehden palstoilla taistelua kaikkinaisia opportunistien ilmauksia vastaan. 90-luvun toiselta puoliskolta lähtien, F. Engelsin kuoleman jälkeen, „Vorwärts’issa” julkaistiin säännöllisesti Saksan sosialidemokratiassa ja II Internationalessa vallassa olleiden opportunistien kirjoituksia.— 28.

- ²² „*L'Humanité*” („Ihmiskunta”) — päivälehti, jonka J. Jaurès perusti vuonna 1904 Ranskan sosialistisen puolueen äänenkannattajaksi. Kohta sen jälkeen kun sosialistinen puolue vuoden 1920 joulukuun kongressissa jakautui kahtia ja perustettiin Ranskan Kommunistinen puolue, tuli lehdestä tämän puolueen äänenkannattaja. „*L'Humanité*” ilmestyy Pariisissa nykyäänkin Kommunistisen puolueen Pää-äänenkannattajana. — 29.
- ²³ „*Vestnik Narodnoi Voli*” („Narodnaja Voljan Sanansaattaja”) ilmestyi Genevessä vuosina 1883—1886 „Narodnaja Volja” puolueen ulkomaisena äänenkannattajana P. L. Lavrovin ja L. A. Tihomirovin toimittamana; ilmestyi 5 numeroa. — 29.
- ²⁴ „*Birzhevyye Vedomosti*” („Pörssitiedonannot”) — porvarillinen päivälehti, joka ilmestyi Pietarissa vuodesta 1880. „Birzhevka” nimityksestä tuli porvarillisen lehdistön periaatteettomuutta ja lahjottavuutta tarkoittava yleisnimi. Lehti lakkautettiin lokakuun lopulla 1917. — 29.
- ²⁵ Tässä ja alempana Lenin tarkoittaa ja siteeraa „Kommunistisen puolueen manifestia” (ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, 1952, ss. 28—30 ja 37). — 35.
- ²⁶ Artikkelin „*Marxilaisuus ja „Nasha Zarja”*” julkaistiin „*Sovremennaja Zhizn*” aikakauslehden 3. numerossa.
„*Sovremennaja Zhizn*” („Nykyajan Elämä”) — bolshevistinen legaalinen yhteiskunnallis-poliittinen viikkolehti, joka ilmestyi Bakussa vuoden 1911 maaliskuun 26 (huhtikuun 8) pstä saman vuoden huhtikuun 22 (toukokuun 5) päivään S. G. Shaumjanin ohjauksella. Ilmestyi kolme numeroa. Kolmannen numeron takavarikoimisen jälkeen aikakauslehti lakkautettiin hallituksen toimesta. — 37.
- ²⁷ „*Vozrozhdenije*” („Jälleensyntyminen”) — likvidaattori-menshevikkien legaalinen aikakauslehti, ilmestyi Moskovassa vuoden 1908 joulukuusta vuoden 1910 heinäkuuhun; sen asemesta julkaistiin myöhemmin „*Zhizn*” (1910) ja „*Delo Zhizni*” (1911) aikakauslehteä. — 38.
- ²⁸ *Majevski* — menshevikki V. A. Gutovski. — 40.
- ²⁹ Lenin tarkoittaa Tsherevaninin kirjasta „VSDTP:n Lontoon edustajakokous vuonna 1907”, jonka loppuosassa tekijä arvostelee likvidaattoruuden kannalta päätöstä, minkä VSDTP:n V (Lontoon) edustajakokous hyväksyi työväen edustajakokousta ja puolueettomia työväenjärjestöjä koskevasta kysymyksestä. — 41.
- ³⁰ Kirjoitus „*Lakkauttajamme*” ilmestyi „*Mysl*” nimisessä aikakauslehdessä.
„*Mysl*” („Ajatus”) — bolshevikkien legaalinen filosofinen ja yhteiskunnallis-taloustieteellinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Moskovassa vuoden 1910 joulukuusta alkaen. Aikakauslehti perustettiin Leninin toimesta vastapainoksi likvidaattorien aikakauslehdille ja taistelun käymiseksi niitä vastaan. Lenin ohjasi aikakauslehteä ulkomailta käsin.

„Myslin” neljässä ensiksi ilmestyneessä niteessä Lenin julkaisi 6 artikkelia, muun muassa laajan kirjoituksen „Venäjän lakkoilastosta”. Aikakauslehteä avustivat lähinnä: V. V. Vorovski, M. S. Olminski, I. I. Skvortsov-Stepanov. Aikakauslehdien avustajina toimivat myös puolemies-menshevikit (G. V. Plehanov ja muut). Aikakauslehteä julkaistiin vuoden 1911 huhtikuuhun asti; kaikkiaan ilmestyi 5 numeroa. Viimeinen, viides, numero takavarikoitiin.— 43.

- ³¹ „*Osvobozhdenije*” („Vapautus”) — porvarillisten liberaalien kerran kahdessa viikossa ilmestynyt aikakauslehti; julkaistiin ulkomailla vuosina 1902—1905 P. B. Struven toimittamana. Tammikuusta 1904 — liberaalis-monarkistisen „*Osvobozhdenije-liiton*” äänenkannattaja. Myöhemmin „*osvobozhdenijelaiset*” muodostivat kadettipuolueen, Venäjän johtavimman porvaripuolueen, ydinjoukon.— 44.
- ³² Lenin tarkoittaa kirjoitustaan „*Kadettien voitto ja työväenpuolueen tehtävät*”, jonka hän kirjoitti maaliskuussa ja joka ilmestyi julkisuuteen erillisenä kirjaseinä huhtikuussa 1906 (ks. Teokset, 10. osa, ss. 191—270).— 47.
- ³³ *104:n ohjelma* (maalakiehdotus), jonka esittivät I ja II Duuman *trudovikkiedustajat*, piti lähtökohtanaan tasasuhtaista maankäyttöä edellyttäviä *narodnikkilaisia* periaatteita: yleiskansallisen maavarannon muodostamista kruunun, hallitsijasuvun ja -perheen sekä luostarien maista samoin kuin yksityisten omistajienkin maista, mikäli tilan pinta-ala ylitti määrätyn työhön perustuvan normin; luovutettavista yksityisten omistajien maista edellytettiin maksettavaksi korvausta. Maareformin suorittaminen jätettiin paikallisten talonpoikaismετεin huoleksi. (*104:n ohjelmaa* koskevaa aineistoa ks. V. I. Lenin. Teokset, 12. osa, ss. 186—187, ja 13. osa, ss. 254—259).— 49.
- ³⁴ „*Zhizn*” („Elämä”) — aikakauslehti, likvidaattori-menshevikkien äänenkannattaja; julkaistiin Moskovassa; kaikkiaan ilmestyi kaksi numeroa (elo- ja syyskuussa 1910).— 54.
- ³⁵ „*Russkaja Mys*” („Venäläinen Ajatus”) — liberaalisen porvariston kuukausijulkaisu; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1880. Vuoden 1905 vallankumouksen jälkeen — kadettipuolueen oikeistosiiven äänenkannattaja. Näihin aikoihin Lenin sanoi „*Russkaja Mysliä*” „*Mustasotnialaisten Ajatukseksi*”. Aikakauslehti lakkautettiin vuoden 1918 puolivälissä.— 54.
- ³⁶ Lenin siteeraa N. A. Nekrasovin lyyrillistä komediaa „*Karhujahti*” (ks. N. A. Nekrasov. Kootut runot, II osa, I kirja, 1937, s. 173).— 54.
- ³⁷ *N. Beltov* — G. V. Plehanovin kirjailijanimi, joka oli hänen vuonna 1895 ilmestyneessä teoksessaan „*Monistisen historiänkäsityksen kehityksestä*”.— 57.
- ³⁸ „*Venäjän yhteiskunnallinen liike XX vuosisadan alussa*” — menshevistinen viisisosaiseksi aiottu kokoelmateos (ilmestyi neljä osaa), jonka toimittajina olivat L. Martov, P. Maslov ja A. N. Potresov.

G. V. Plehanov, joka alussa kuului toimituskuntaan, erosi siitä vuoden 1908 lopulla, sillä hän ei suostunut siihen, että mainitun teoksen ensimmäiseen osaan sisällytettäisiin A. N. Potresovin likvidaattorihenkinen artikkeli.— 61.

- ³⁹ „*Russkije Vedomosti*” („Venäläiset Sanomat”)— päivälehti; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1863 Moskovan yliopiston liberaalisten professorien ja zemstvotoimihenkilöiden julkaisemana; se edusti liberaalisten tilanherrojen ja porvariston etuja. Vuodesta 1905— oikeistokadettien äänenkannattaja. Lakkautettiin vuoden 1917 Loka-kuun vallankumouksen jälkeen.— 65.
- ⁴⁰ „*Progressisteiksi*” sanoivat itseään II ja III Duuman vaaleissa etupäässä kaupunkien pikkuporvariston ja osaksi talonpoikien edustajat.— 66.
- ⁴¹ *Yhdistyneen aateliston neuvosto*— tilanherrojen vastavallankumouksellinen järjestö; perustettiin toukokuussa 1906; vaikutti suuresti hallituksen politiikkaan. Huomattava osa Neuvoston jäsenistä kuului III Valtakunnanduuman kaudella Valtakunnan neuvostoon ja mustasotnialaisjärjestöjen johtoelimiin.— 68.
- ⁴² *Tolmatshov I. N.*— Odessan kaupunginpäällikkö, äärimmäisiä mustasotnialaisia.— 69.
- ⁴³ *Gromoboi*— lokakuulaisten „*Golos Moskvyy*” lehden avustaja. *Izgojev*— kadettilainen lehtimies, „*Vehi*” kokoelman kirjoittaja, „*Retsh*” lehden avustaja.— 78.
- ⁴⁴ Lenin tarkoittaa 66 moskovalaisen teollisuusmiehen julkilausumaa, joka julkaistiin „*Russkije Vedomosti*” lehdessä helmikuun 11 (24) p:nä 1911. Suurpääoman edustajat esiintyivät ylioppilasvainoja vastaan, koska ne kohdistuivat myös porvarilliseen nuorisoon ja haittasivat spesialistien kouluttamista Venäjän teollisuutta varten.— 78.
- ⁴⁵ „*Golos Moskvyy*” („Moskovan Ääni”)— päivälehti; lokakuulaisten—teollisen suurporvariston ja suurtilanomistajien vastavallankumouksellisen puolueen— äänenkannattaja; ilmestyi Moskovassa vuoden 1906 joulukuusta vuoden 1915 kesäkuuhun.— 79.
- ⁴⁶ „*Zemshchina*” („Zemstvolaisuus”)— mustasotnialaisten päivälehti, ilmestyi Pietarissa vuoden 1909 heinäkuusta vuoden 1917 helmikuuhun; Valtakunnanduuman äärimmäisten oikeistolaisedustajien äänenkannattaja.— 82.
- ⁴⁷ *Meshkovski* (I. P. Goldenberg)— VSDTP:n KK:n jäsen, sovittelukannalla ollut bolshevikki.— 88.
- ⁴⁸ *Innokenti* (Innokentijev, Inok)— I. F. Dubrovinski, VSDTP:n KK:n jäsen, bolshevikki; vuosina 1910—1911 oli sovittelukannalla.— 89.
- ⁴⁹ *Olgin*— V. P. Fomin, puoluemies-menshevikki.— 90.

- ⁵⁰ Seuraavat Leninin ja K.K:n kahden muun jäsenen allekirjoitukset.— 91.
- ⁵¹ „*Novoje Vremja*” („Uusi Aika”) — päivälehti; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1868 vuoden 1917 lokakuuhun. Alussa se oli maltillis-liberaalinen, mutta XIX vuosisadan 70-luvun lopulla muuttui taantumuksellisten aatellis- ja virkamiesbyrokratiapiirien äänenkannattajaksi. Lehti kävi taistelua ei ainoastaan vallankumouksellista, vaan myös liberaalis-porvarillista liikettä vastaan. Vuodesta 1905 alkaen se oli eräs mustasotnialaisten äänenkannattaja. Lenin sanoi „*Novoje Vremja*” lahjottavien sanomalehtien esikuvaksi.— 97.
- ⁵² „*Vestnik Jevropy*” („Euroopan Sanomat”) — kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1866 vuoden 1918 kevääseen. Julkaisu edusti Venäjän liberaalisen porvariston mielipiteitä; 90-luvun alusta lähtien se kävi järjestelmällistä taistelua marxilaisuutta vastaan.— 101.
- ⁵³ Vuoden 1906 marraskuun 9 (22) p:nä annetussa asetuksessa „Lisäyksistä voimassaolevan lain eräisiin talonpoikien maanomistusta ja -käyttöä koskeviin määräyksiin” ja vuoden 1910 kesäkuun 14 (27) päivän laissa „Muutoksista ja lisäyksistä eräisiin talonpoikien maanomistuksesta annettuihin määräyksiin” määriteltiin ne säännöt, joiden mukaisesti tuli tapahtua talonpoikien eroaminen yhteisöstä ja osuusmaan kiinnittäminen heidän yksityisomistukseensa.— 102.
- ⁵⁴ Lenin siteeraa Volginin — N. G. Tshernyshevskin „Prologi” romaanin sankarin — sanoja (ks. N. G. Tshernyshevski. Valittuja teoksia, V nide, 1932, s. 412).— 105.
- ⁵⁵ A. *Moskovski* — menshevikki G. I. Hundadze.— 113.
- ⁵⁶ Tarkoitetaan I. F. Dubrovinskia, joka pidätettiin kesäkuussa 1910.— 114.
- ⁵⁷ Lenin tarkoittaa vuoden 1911 marraskuun tapahtumia, jotka johtuivat siitä, että Valtakunnanneuvosto kieltäytyi hyväksymästä Ministerineuvoston puheenjohtajan P. A. Stolypinin esittämää lakiehdotusta zemstvojen perustamisesta läntisissä lääneissä.
- Vastaukseksi siihen Stolypin jätti eroanomuksen, jota Nikolai II ei kuitenkaan hyväksynyt. Stolypin sai aikaan sen, että Valtakunnanduuma ja Valtakunnanneuvosto laskettiin kolmeksi päiväksi [maaliskuun 12 p:stä 14 päivään (25 p:stä 27 päivään)] lomalle, ja saattoi voimaan lain zemstvoista läntisissä lääneissä nojautuen 87. pykälään, joka oikeutti hallituksen säätämään lakeja lainsäädäntöelinten toiminnan väliaikoina näistä elimistä riippumatta, „jos sellainen toimenpide osoittautuu välttämättömäksi poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi”.
87. pykälän soveltaminen lainsäädäntölaitosten kiertämiseksi johti Valtakunnanduuman puheenjohtajan A. I. Gutshkovin mielenosoitukselliseen virkaeroon ja oikeistolaislokakuulaisen M. V. Rodzjankon valitsemiseen Duuman uudeksi puheenjohtajaksi.— 116.

- ⁵⁸ Lenin tarkoittaa ensimmäistä Yleisvenäläistä raittiuskokousta, joka pidettiin Pietarissa joulukuun 28 p:nä 1909 — tammikuun 6 p:nä 1910 (tammikuun 10—19 p:nä 1910) ja ensimmäistä Yleisvenäläistä tehdaslääkärien ja tehdasteollisuuden edustajain kokousta, joka pidettiin Moskovassa huhtikuun 1—6 (14—19) p:nä 1909.— 128.
- ⁵⁹ Lenin siteeraa likvidaattori-menshevikki Danin sanoja, jotka hän sanoi VSDTP:n Viidennessä (vuoden 1908 Yleisvenäläisessä) konferenssissa, käsiteltäessä kysymystä „Nykyisestä ajankohdasta ja puolueen tehtävistä”.— 129.
- ⁶⁰ „Bureninin tai Menshikovin taitavuus” — mustasotnialais-monarkistisen „Novoje Vremja” lehden avustajille Bureninille ja Menshikoville ominainen kunniaton väittelytapa.— 133.
- ⁶¹ *Erfurtin profession de foi* — Saksan sosialidemokratian ohjelma, joka hyväksyttiin vuonna 1891 Erfurtin edustajakokouksessa.— 143.
- ⁶² Lenin tarkoittaa erästä kohtaa päätöslauselmasta „Nykyisestä ajankohdasta ja puolueen tehtävistä”, joka hyväksyttiin VSDTP:n Viidennessä (vuoden 1908 Yleisvenäläisessä) konferenssissa; päätöslauselman tässä kohdassa julistettiin taistelu likvidaattoruutta vastaan.— 143.
- ⁶³ „*Russkoje Bogatstvo*” („Venäjän Rikkaus”) — kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1876 vuoden 1918 puoliväliin. 90-luvun alusta julkaisu oli liberaalisten narodnikkien äänenkannattaja. Vuodesta 1906 „*Russkoje Bogatstvo*” tuli tosiasiallisesti ensiesien („kansansosialistien”) puolittain kadettilaisen puolueen äänenkannattaja.— 148.
- ⁶⁴ Englannin sosialidemokratian lahkolaisluonteesta F. Engels puhui monesti F. A. Sorgelle lähettämässään kirjeissä (ks. K. Marx ja F. Engels, Teokset, XXVIII osa, 1940, ss. 320—321; XXIX osa, 1946, ss. 210, 306; K. Marx ja F. Engels, Valittuja kirjoituksia, 1953, s. 476).— 157.
- ⁶⁵ Artikkelin „*Legalistien keskustelu likvidaattoruuden vastustajan kanssa*” julkaistiin „*Diskussionnyi Listok*’in” 3. numerossa. „*Diskussionnyi Listok*” („Väittelylehtinen”) — VSDTP:n Pää-äänenkannattajan „*Sotsial-Demokratii*” liitelehti; julkaistiin vuoden 1910 tammikuussa pidetyn VSDTP:n KK:n täysistunnon päätöksen perusteella. Ilmestyi vuoden 1910 maaliskuun 6 (19) p:nä vuoden 1911 huhtikuun 29 (toukokuun 12) päivään Pariisissa. Kaikkiaan ilmestyi kolme numeroa. „*Diskussionnyi Listok*’issa” julkaistiin niin ikään Leninin kirjoitukset „*Publisistien kirjoituksia*” ja „*Venäjällä käydyin puolueensisäisen taistelun historiallinen sisältö*”.— 161.
- ⁶⁶ *Ulkomailla oleskelevien VSDTP:n KK:n jäsenten neuvottelukokous*, joka järjestettiin Leninin aloitteesta, pidettiin Pariisissa toukokuun 28 — kesäkuun 4 p:nä (kesäkuun 10—17 p:nä) 1911. Neuvottelukokouksen tarkoituksena oli suunnitella toimenpiteet VSDTP:n KK:n täysistunnon ja yleisen puoluekonferenssin pikaista

koollekkutsumista varten. Siihen mennessä kaikki Venäjällä toimineet KK:n bolshevikkijäsenet oli vangittu, ja likvidaattoreista kokoonpantu Keskuskomitean Ulkomainen byroo kieltäytyi kutsumasta täysistuntoa koolle ulkomaille. Kokouskutsu lähetettiin 14 (27) pnä touko-kuuta 1911 bolshevikkien ja Puolan sosialidemokratian edustajien nimissä.

Neuvottelukokoukseen osallistui 3 bolshevikkia, kaksi Puolan ja Liettuan sosialidemokratian edustajaa ja yksi Latvian sosialidemokraattisen työväenpuolueen edustaja. Kokoukseen saapuivat niin ikään „golosilainen” menshevikki (joka lähti kokouksesta heti konstituointi-päätöslauselman hyväksymisen jälkeen) ja Bundin edustaja (poistui kokouksesta seuraavana päivänä).

Neuvottelukokouksen päiväjärjestys käsitti seuraavat kysymykset: 1) KK:n täysistunnon koollekkutsuminen; 2) Neuvottelukokous tulevia IV Duuman vaaleja koskevasta kysymyksestä; 3) Puoluekonferenssin koollekkutsuminen; 4) KKUB; 5) Teknillisen komission muodostaminen. Neuvottelukokouksessa hyväksyttiin päätös KK:n täysistunnon koollekkutsumisesta ulkomaille; muodostettiin Organisaatiokomissio yleisvenäläisen puoluekonferenssin koollekkutsumista varten ja Ulkomainen teknillinen komissio (UTK) pitämään huolta puolueen julkaisutyöstä, kuljetuksista j.n.e. Organisaatiokomissioon asetettiin ehdokkaiksi M. F. Vladimirski, S. S. Spandarjan, J. V. Stalin y.m. Neuvottelukokous tuomitsi KKUB:n puoluevastaisen menettelyn ja asetti KK:n täysistunnon käsiteltäväksi kysymyksen tämän laitoksen olemassaolosta tulevaisuudessa. Neuvottelukokouksesta annetussa tiedotuksessa, joka julkaistiin erillisenä lentolehtisenä, kehoitettiin puoluejärjestöjä ottamaan yhteys Organisaatiokomissioon ja ryhtymään „heti käytännöllisesti valmistelemaan konferenssia, joka yksin vain voi auttaa puoluetta tiivistämään rivinsä ja valmistautumaan tulevaan taisteluun”. Puolueen paikallisjärjestöt hyväksyivät neuvottelukokouksen päätökset. Vuoden 1911 syyskuun 1 (14) päivään mennessä noin kymmenkunta tärkeintä puoluejärjestöä antoivat luottamuslauseensa ulkomailta pidetylle KK:n jäsenen neuvottelukokoukselle ja ryhtyivät käytännöllisesti valmistelemaan konferenssia.— 177.

⁶⁷ Käsikirjoituksesta puuttuu otsikko. Otsikon on antanut NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutti.— 179.

⁶⁸ *Judin* (I. L. Eisenstad), *Kostrov* (N. N. Jordania) — VSDTP:n KK:n jäseniä, likvidaattori-menshevikkejä.— 179.

⁶⁹ *Makar* (V. P. Nogin), *Lindov* (G. D. Leiteizen) — VSDTP:n KK:n jäseniä, sovittelekannalla olleita bolshevikkeja; vangittiin maaliskuun lopulla 1911.— 179.

⁷⁰ *Katsap* — A. Poljakov.— 179.

⁷¹ „*Olginin*” (puoluemies-menshevikki V. P. Fominin) „*paljastuksia*” koskevaa aineistoa ks. tästä osasta, s. 90.— 180.

⁷² *Pjotr* (N. V. Ramishvili) — VSDTP:n KK:n jäsen, Gruusian likvidaattori-menshevikkien johtomiehiä.— 180.

- ⁷³ Käsikirjoituksesta puuttuu otsikko. Otsikon on antanut NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutti.— 187.
- ⁷⁴ Kysymyksessä on tehdaslääkärien ja tehdasteollisuuden edustajain toisen Yleisvenäläisen kokouksen työläisedustajain vangitseminen, joka suoritettiin huhtikuun 13 (26) pnä 1911, kokouksen avajaispäivän aattona.— 193.
- ⁷⁵ VSDTP:n II Partisiin ryhmän kokous pidettiin kesäkuun 18 (heinäkuun 1) pnä 1911.— 199.
- ⁷⁶ Lieber, Ber (M. I. Goldman) — likvidaattori, Bundin johtomiehiä.— 201.
- ⁷⁷ Organisaatiokomissio (Ulkomainen organisaatiokomissio, UOK) muodostettiin VSDTP:n KK:n jäsenten neuvottelukokouksessa kesäkuussa 1911 valmistelemaan VSDTP:n konferenssin koollekutsumista. UOK:oon kuului bolshevikkeja, sovittelijoita ja Puolan sosialidemokratian edustajia. Muut puolue ryhmät (puoluemiesmenshevikit, „vperjodilaiset” j.n.e.) eivät lähettäneet edustajiaan UOK:oon.
- UOK julkaisi „Tiedotuksen” VSDTP:n KK:n jäsenten kesäkuun neuvottelukokouksesta ja konferenssin koollekutsumista koskevan lentolehtisen „Kaikille sosialidemokraattisille puoluejärjestöille, -ryhmille ja -kerhoille” sekä lähetti Venäjälle kolme valtuutettua, muun muassa G. K. Ordzhonikidzen, joiden tehtävänä oli valmistella konferenssin koollekutsumista ja muodostaa Venäjän organisaatiokomissio.
- Perustamisvaiheesta saakka oli UOK:ssa enemmistö sovittelijoilla ja heitä kannattaneilla Puolan sosialidemokratian edustajilla. Marraskuussa 1911 UOK kieltäytyi alistumasta Venäjällä muodostetun organisaatiokomission päätöksiin, jonka vuoksi UOK:n bolshevikijäsenet kieltäytyivät kantamasta vastuuta UOK:n toimenpiteistä ja erosivat siitä. Sittemmin UOK:n sovittelukantainen enemmistö asettui avoimesti vastustamaan Venäjän organisaatiokomissiota. G. K. Ordzhonikidze paljasti UOK:n puoluevastaiset toimenpiteet „Kirjeessä toimitukselle”, joka julkaistiin joulukuussa 1911 „Sotsial-Demokrat” lehden 25. numerossa.— 203.
- ⁷⁸ Kysymys on bolshevikkien legaalisesta „Zvezda” lehdestä.— 203.
- ⁷⁹ „Dnevnik Sotsial-Demokrata” („Sosialidemokraatin Päiväkirja”) — epäsäännöllisesti ilmestynyt lehti, jota G. V. Plehanov julkaisi; ilmestyi Genevessä pitkin väliajoin maaliskuusta 1905 huhtikuuhun 1912; ilmestyi 16 numeroa. „Dnevnikä” alettiin julkaista uudelleen Pietarissa vuonna 1916; ilmestyi yksi numero.— 204.
- ⁸⁰ VSDTP:n viides (Lontoon) edustajakokous [huhtikuun 30 — toukokuun 19 pnä (toukokuun 13—kesäkuun 1 pnä) 1907] myönsi päätöslauselmassaan „Suhtautuminen ei-proletaarisiin puolueisiin”, ettei yhteistoiminnassa narodnikkilaisten puolueiden kanssa „tule olla minkäänlaista mahdollisuutta poiketa jollain tavoin sosialidemokra-

tian ohjelmasta ja taktiikasta, vaan sen tarkoituksena on vain yhteinen rynnistys taantumusta samoin kuin liberaalisen porvariston petoksellista taktiikkaa vastaan" (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, s. 165).

VSDTP:n kolmas („Toinen yleisvenäläinen”) konferenssi [21—23 p:nä heinäkuuta (3—5 p:nä elokuuta) 1907] vahvisti päätöslauselmassaan, joka koski osallistumista Valtakunnanduuman vaaleihin, että „vaalikamppailun kulussa samoin kuin itse Duumassakin sosialidemokratian on levitettävä ja tehtävä kansanjoukkojen keskuudessa tunnetuksi sosialismin aatetta ja vallankumouksellisia tunnuskia ja käytävä päättävistä taistelusta vastustaen niin taantumusta kuin myös kadettiin hegemoniaa vapausliikkeessä yleensä ja muun muassa Duumassa” (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, s. 174).— 207.

- ⁸¹ „Proletari” („Proletaari”)—illegaalinen sanomalehti, jonka bolshevikit perustivat VSDTP:n IV (Yhdistävän) edustajakokouksen jälkeen; ilmestyi elokuun 21 (syyskuun 3) päivästä 1906 marraskuun 28 (joulukuun 11) päivään 1909 Leninin toimittamana. „Proletari” kantoi VSDTP:n Moskovan ja Pietarin komiteain ja erääseen aikaan myöskin Moskovan piirikunnan, Permin, Kurskin ja Kasanin komiteain äänenkannattajan nimeä. Tosiasiallisesti „Proletari” oli bolshevikien Pää-äänenkannattaja. Ilmestyi 50 numeroa; ensimmäiset 20 numeroa julkaistiin Suomessa (Viipurissa). Helmikuun 13 (26) päivästä joulukuun 1 (14) päivään 1908 „Proletari” ilmestyi Genevessä; tammikuun 8 (21) päivästä marraskuun 28 (joulukuun 11) päivään 1909 — Pariisissa.

Lehdessä julkaistiin yli 100 Leninin artikkelia ja pienempää kirjoitusta. Stolypinilaisen taantumuksen vuosina „Proletarilla” oli huomattava merkitys bolshevististen järjestöjen säilyttämisessä ja lujittamisessa.— 208.

- ⁸² *Teknillinen komissio* (Ulkomainen teknillinen komissio, UTK) perustettiin VSDTP:n KK:n jäsenten neuvottelukokouksessa kesäkuussa 1911 suorittamaan tilapäisenä elimenä, KK:n täysistunnon koollekutsumiseen asti, teknillisiä tehtäviä (julkaisutoiminta, kuljetukset j.n.e.). UTK oli vuoden 1911 kesäkuun neuvottelukokoukseen osallistuneista KK:n jäsenistä muodostuneen ryhmän alainen. UTK:on kokoonpanoon kuului yksi bolshevikien, yksi sovittelijain ja yksi Puolan sosialidemokratian edustaja. UTK:ssa enemmistönä olleet sovittelijat jarruttivat bolshevikien organisatorisia toimenpiteitä, kieltäytyivät alistumasta Venäjän organisaatiokomission päätöksiin, lakkasivat luovuttamasta varoja VSDTP:n Pää-äänenkannattajan — „Sotsial-Demokrat” lehden — julkaisemista varten ja hyökkäilivät lehdistössä (lentolehtisissä ja UTK:n „Informationsnyy Bjullete-nissa”) Leniniä ja bolshevikkeja vastaan.

Lokakuun 19 (marraskuun 1) p:nä 1911 bolshevikien edustaja M. F. Vladimirski erosi UTK:sta, ja bolshevikit katkaisivat kaikki yhteytensä siihen.— 209.

- ⁸³ *Tov. Viktorin kirje* — bolshevikki V. K. Taratutyn kirje. Koska oli levitely huhuja Taratutyn osallistumisesta provokaatiotekoihin, VSDTP:n Moskovan komitea käsitteli hänen juttunsa lokakuussa 1906. Moskovan komitea tunnusti nuo syytökset täysin perättömiksi. — 209.
- ⁸⁴ Leninin mainitsemassa kirjeessä, joka julkaistiin „Sotsial-Demokratin” 23. numerossa syyskuun 1 (14) p:nä 1911, tiedotettiin, että huomattava pietarilainen likvidaattori oli esiintynyt puolueeseen kuuluvien Viipurin piirin työläisten kokouksessa ehdottaen puoluejärjestön ennallistamisen asemesta muodostettavaksi „aloiteryhmiä” legaalista valistustyötä varten. Kokous torjui yksimielisesti tuon esityksen eikä likvidaattorin ehdotuksen puolesta äänestänyt kukaan. — 226.
- ⁸⁵ „*Rabotsheje Delo*” („Työväen Asia”) — „ekonomistien” aikakauslehti, „Venäläisten sosialidemokraattien ulkomaisen liiton” epäsuosittavasti ilmestynyt äänenkannattaja; julkaistiin Genevessä vuosina 1899—1902. Lenin arvosteli „rabotshejedelolaisten” katsantokantoja „Iskra” lehdessä julkaistuissa kirjoituksissaan ja teoksessaan „Mitä on tehtävä?”. — 227.
- ⁸⁶ „*Rabotshaja Mysl*” („Työväen Ajatus”) — „ekonomistien” lehti; ilmestyi vuosina 1897—1902. Useissa teoksissaan, varsinkin „Iskra” lehdessä julkaistuissa kirjoituksissaan sekä kirjassa „Mitä on tehtävä?”, Lenin arvosteli „Rabotshaja Myslin” katsomuksia pitäen niitä kansainvälisen opportunistin venäläisenä muunnoksena. — 227.
- ⁸⁷ *Schwarz* (J. Eliass) — latvialainen sosialidemokraatti, likvidaattori. — 228.
- ⁸⁸ *Huomautuksen* Lenin kirjoitti liitteeksi KK:n täysistunnon koollekkutsumista valmistelevalle komission ilmoitukseen. Mainittu komissio nimettiin kesäkuussa 1911 VSDTP:n KK:n jäsenten neuvottelukokouksessa. Komission ilmoituksessa esitettiin tosiasioita likvidaattorien hajotustoiminnasta, jonka tarkoituksena oli estää KK:n täysistunnon valmistelu Venäjällä ja ulkomailla. — 229.
- ⁸⁹ Ulkomaisen teknillisen komission „*Informatsionnyi Bjulleten*” („Informaatiobulletiini”) ilmestyi Pariisissa. Kaikkiaan ilmestyi kaksi numeroa (elo- ja lokakuussa 1911). Sovittelijat tekivät „Informatsionnyi Bjulletenista” ryhmäkuntansa äänenkannattajan, jonka palstoilla he kävivät periaatteetonta taistelua bolshevismia vastaan. — 241.
- ⁹⁰ Lenin tarkoittaa Caprin saarella ollutta koulua, otzovistien puolue-ryhmän keskusta, jonka A. A. Bogdanov järjesti vuonna 1909. — 244.
- ⁹¹ *Ionov* (F. M. Koigen) — Bundin johtomiehiä. — 245.
- ⁹² Lenin tarkoittaa päätöslauselmaa „Likvidaattoruudesta”, joka hyväksyttiin niin sanotussa „Taka-Kaukasian sosialidemokraattisten järjestöjen konferenssissa”. Konferenssi oli itse asiassa Kaukasian

- likvidaattorien konferenssi. „Konferenssin” puoluevastainen luonne paljastettiin kirjeessä, joka julkaistiin „Sotsial-Demokrat” lehden 24. numerossa lokakuun 18 (31) pnä 1911.—252.
- ⁹⁸ „*Rabotshaja Zhizn*” („Työväen Elämä”) — kuukausilehti; „golosi-laisten” menshevikkien ja sovittelijain äänenkannattaja; ilmestyi Pariisissa helmikuun 21 (maaliskuun 6) päivästä huhtikuun 18 (toukokuun 1) päivään 1911. Ilmestyi kolme numeroa.—254.
- ⁹⁴ *German* — K. H. Danishevski, *Arkadi* — F. I. Kalinin.—257.
- ⁹⁵ *Ljahov V. P.* — tsaarin armeijan eversti; oli vuonna 1908 Persian vallankumousliikettä tukahduttamassa olleiden venäläisten joukkojen komentajana.—265.
- ⁹⁶ Kysymys on V. I. Leninin alempana siteeraamista F. A. Sorgelle osoitetuista K. Marxin kirjeistä, jotka on päivätty kesäkuun 20 ja joulukuun 15 pnä 1881 (ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, ss. 349—351 sekä K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXVII osa, 1935, ss. 171—173).—294.
- ⁹⁷ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXVII osa, 1935, ss. 101—102.—294.
- ⁹⁸ Kysymys on N. Rozhkovin artikkelista „Venäjän nykytilanne ja työväenliikkeen perustehtävä tällä hetkellä”. Samaa N. Rozhkovin artikkelia Lenin arvostelee myös toisessa kirjoituksessaan: „Stolypinilaisen „työväen”-puolueen leiristä” (ks. tätä osaa, ss. 337—342).—297.
- ⁹⁹ „*Chambre introuvable*” (kamari, jota parempaa et löydä)— tätä nimeä käytti Ludvig XVIII Ranskan vastavallankumouksellisesta edustajakamarista, joka valittiin Bourbonien restauraation jälkeen elokuussa 1815. Edustajakamari oli kokoomukseltaan siinä määrin taantumuksellinen, että Ludvigin täytyi laskea se hajalle, sillä hän pelkäsi uutta vallankumouksellista purkausta.—304.
- ¹⁰⁰ Lenin tarkoittaa esipuhetta, jonka P. B. Struve kirjoitti (R. N. S:n nimellä) Witten kirjelmään „Itsevaltius ja zemstvo”. Lenin arvosteli tätä esipuhetta artikkelissaan „Zemstvon vainoojat ja liberalismiin Hannibalit” (ks. Teokset, 5. osa, ss. 21—69).—307.
- ¹⁰¹ *Mymretsov* — G. I. Uspenskin „Vahtikoju” nimisen kertomuksen sankari, tyyppikuva tsaari-Venäjän syrjäkolkkan pikkukaupungin raa’asta ja sivistymättömästä poliisimiehestä.—307.
- ¹⁰² Artikkel (selostus) „*II Duuman sosialidemokraattisesta ryhmästä*” julkaistiin Kansainvälisen sosialistisen toimiston Toimeenpanevan komitean toimesta liitteenä kiertokirjeeseen № 21. Artikkel ja II Duuman sosialidemokraattiedustajien jutun aineistoa julkaistiin saksaksi, ranskaksi ja englanniksi „Bulletin périodique du Bureau Socialiste International” („Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston

Periodinen Bulletin”) nimisen julkaisun 8. numerossa. V. I. Leninin artikkelin ilmestymisen jälkeen ulkomailta voimistui agitaatiokampanja II Valtakunnanduuman sosialidemokraattiedustajien vapauttamisen puolesta. Bolshevistisen „Rabotshaja Gazetan” 8. numerossa julkaistussa toimituksen lehtikirjoituksessa ilmoitettiin: „Ulkomaiden sosialidemokraattiset puolueet ovat käyneet voima-peräistä agitaatiokampanjaa sen jälkeen, kun siihen kehotti Kansainvälinen sosialistinen toimisto, joka lähetti kaikille puolueille tov. Leninin — Kansainvälisessä sosialistisessa toimistossa olevan puolue-edustajamme — selostuksen tästä jutusta. Vastalauseita ovat esittäneet kaikki sosialidemokraattiedustajat Saksassa, Ranskassa, Belgiassa, Ruotsissa, Suomessa, Itävallassa j.n.e.”.

Asiakirjan otsikon on antanut NKP:n KK:n marxism-leninism-instituutti.— 309.

¹⁰³ „L’Avenir” („Tulevaisuus”) — liberaalisten porvarien lehti; ilmestyi Pariisissa lokakuun 22 päivästä 1911 tammikuun 4 päivään 1914 (u.l.) V. L. Burtsevin toimittamana venäjän kielellä (osa aineistosta julkaistiin myös ranskan kielellä). Lehden avustajina oli menshevikkejä ja eserriä.— 310.

¹⁰⁴ II Valtakunnanduuman sosialidemokraattista ryhmää koskevan jutun oikeuskäsittelyssä saivat tuomion 55 ryhmän jäsentä. Kaksi heistä kuoli pian vankilassa. Sen vuoksi Duuman istunnossa lokakuun 17 (30) pnä 1911 puhuttiin 53 edustajasta.— 312.

¹⁰⁵ Sosialidemokraattisen ryhmän välikysymystä käsiteltiin marraskuun 15 (28) pnä 1911, jonka jälkeen sitä käsiteltiin vielä kolmessa suljetussa istunnossa; välikysymys siirrettiin valiokuntaan, jossa se tuli evätyksi.— 315.

¹⁰⁶ Siteerataan VSDTP:n viidennen („vuoden 1908 Yleisvenäläisen”) konferenssin päätöslauselmaa „Nykyisestä ajankohdasta ja puolueen tehtävistä” (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, s. 197).— 317.

¹⁰⁷ Ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, ss. 164—165.— 318.

¹⁰⁸ A. A. Voiloshnikov — III Valtakunnanduuman sosialidemokraattisen ryhmän jäsen, joka Duuman istunnossa joulukuun 2 (15) pnä 1911 pitämänsä asevelvollisuuslakia koskevan puheen vuoksi erotettiin Duuman jäsenyydestä 15 istunnon ajaksi.— 326.

¹⁰⁹ Venäjän organisaatiokomissio (VOK) puoluekonferenssin koollekutsumista varten muodostettiin syyskuun loppupuolella 1911 puolueen paikallisjärjestöjen edustajain neuvottelukokouksessa. Neuvottelukokous alkoi Bakussa konferenssin koollekutsumiseksi perustetun Ulkomaisen organisaatiokomission valtuusmiehen G. K. Ordzhonikidzen johdolla. Kokoukseen osallistuivat Bakun,

Tiflisiin, Jekaterinburgin, Kievin ja Jekaterinoslavin järjestöjen edustajat. Edustajina olivat muun muassa S. G. Shaumjan ja S. S. Spandarjan. Poliisivainon ja palamisvaaran vuoksi neuvottelukokouksen istunnot siirrettiin Tiflisiin. Kokouksessa käsiteltiin paikallisjärjestöjen selostukset, kysymykset Venäjän organisaatiokomission konstituoinnista, suhtautumisesta Ulkomaiseen organisaatiokomissioon, puoluekonferenssin edustajien vaaleista, legaalisten järjestöjen edustuksesta, kansallisten puoluejärjestöjen edustajain vaaleista. Joulukuun 8 (21) p:nä 1911 „Sotsial-Demokrat” lehden 25. numerossa G. K. Ordzhonikidze julkaisi selostuksen VOK:n istunnoista. Neuvottelukokous hyväksyi paikallisjärjestöille osoitetun vetoumuksen ja julkaisi sen erillisenä lentolehtisenä yhdessä neuvottelukokouksen päätöslauselmien kanssa (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, ss. 251—255).— 327.

¹¹⁰ Lenin tarkoittaa bolshevikkien äänenkannattajia — „Zvezda” lehteä ja „Mysl” julkaisua, joissa avustajina toimivat myös puoluemiesmenshevikit.— 329.

¹¹¹ Tarkemmin ks. tätä Leninin kirjoituksesta „„Hallussapitäjien” sovinto-oikeuden tulokset” (tämä osa, ss. 348—350).— 331.

¹¹² *Mark* — A. I. Ljubimovin salanimi.— 331.

¹¹³ „*Otkliki Bunda*” („Bundin Vastauksia”) — Bundin Ulkomaisen komitean aika ajoittain ilmestynyt äänenkannattaja; ilmestyi Genevessä vuoden 1909 maaliskuusta vuoden 1911 helmikuuhun saakka. Ilmestyi viisi numeroa.— 332.

¹¹⁴ *Bakun* puoluejärjestö oli taantumisvuosina eräitä johtavimpia järjestöjä. Vuoden 1911 alussa likvidaattoreja ja otzovisteja vastaan käydyin taistelun pohjalla tapahtui bolshevikkien ja puoluemiesmenshevikkien yhdistyminen. Muodostettiin yhteinen VSDTP:n Bakun komitea. Bakun järjestö kannatti vuoden 1911 kesäkuussa pidetyn KK:n jäsenten neuvottelukokouksen päätöstä yleisvenäläisen puoluekonferenssin koollekutsumisesta ja oli aktiivisesti mukana perustamassa Venäjän organisaatiokomissiota.

Kievin sosialidemokraattinen järjestö toimi taantumisvuosina miltei keskeytyksittä; vuosina 1910—1911 bolshevikit olivat yhteistoiminnassa puoluemiesmenshevikkien kanssa. Kievin järjestö ensimmäisenä tuki kesäkuussa pidettyä KK:n jäsenten neuvottelukokousta ja sitä ajatusta, että muodostettaisiin VOK puoluekonferenssin koollekutsumista varten; se valitsi Kievin komiteasta yhden jäsenen Ulkomaisen organisaatiokomission edustajan avuksi.— 332.

¹¹⁵ Tarkoitetaan Venäjän organisaatiokomission lentolehtistä, joka julkaistiin syksyllä 1911.— 333.

¹¹⁶ Lenin tarkoittaa kirjettä, jonka G. K. Ordzhonikidze lähetti „Sotsial-Demokrat” lehden toimitukselle ja joka julkaistiin N. nimimerkillä

- varustettuna lehden 25. numerossa joulukuun 8 (21) päivänä 1911.— 334.
- ¹¹⁷ *Z:n kaupunki* — Bryssel, jossa sijaitsi Lätinmaan sosialidemokratian ulkomainen komitea.— 335.
- ¹¹⁸ Kysymyksessä on otzovisti Stanislav Volski (A. V. Sokolovin salanimi).— 335.
- ¹¹⁹ Lenin tarkoittaa Pietarin otzovistien päätöslauselmaehdotusta, jonka he esittivät Pietarin komitean laajennetussa istunnossa vuoden 1908 joulukuun yleisen puoluekonferenssin (VSDTP:n viidennen konferenssin) edellä. Päätöslauselma julkaistiin „Proletarin” 44. numeron liitteessä huhtikuun 4 (17) pnä 1909. Lenin suoritti tämän asiakirjan arvostelevan erittelyn samassa liitteessä, artikkelissaan „Bolshevismin irvikuva” (ks. Teokset, 15. osa, ss. 379—390).— 346.
- ¹²⁰ *M. Aleksandrov* — bolshevikki M. S. Olminski. Tässä ja alempana Lenin tarkoittaa hänen kirjastaan „Valtio, virkavalta ja absolutismi Venäjän historiassa”, Pietari, 1910.— 346.
- ¹²¹ Seuraavat Leninin ja muiden allekirjoitukset.— 349.
- ¹²² Ulkomaisten bolshevikkiryhmien neuvottelukokous pidettiin Pariisissa 14—17 (27—30) pnä joulukuuta 1911. Neuvottelukokous kutsuttiin koolle bolshevistisen „Rabotshaja Gazetan” pariisilaisen avustuksen aloitteesta. Neuvottelukokouksen tarkoituksena oli ulkomaisten bolshevikkijärjestöjen yhteenliittäminen ja yleisvenäläisen puoluekonferenssin koollekutsumisen auttaminen. Neuvottelukokoukseen osallistui 11 päätösvaltaista edustajaa Pariisin, Nancyn, Zürichin, Davosin, Geneven, Liégen, Bernin, Bremenin ja Berliinin bolshevikkiryhmistä. Lenin teki selostuksen asiantilasta puoleessa. Tätä kysymystä koskeva päätöslauselmaehdotus oli Leninin kirjoittama, ja se otettiin neuvottelukokouksen hyväksymän yleisen päätöslauselman pohjaksi. VSDTP:n Ulkomaisen järjestön komitea julkaisi neuvottelukokouksen „Tiedonannon” ja päätöslauselmat erillisenä lehtisenä tammikuun 12 pnä 1912 (u.l.) (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmassa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, ss. 256—264).
- Asiakirjan otsikon on antanut NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutti.— 375.
- ¹²³ Päätöslauselma hyväksyttiin joulukuun 17 (30) pnä 1911 ulkomaisten bolshevikkiryhmien neuvottelukokouksen viimeisessä istunnossa. Päätöslauselma julkaistiin VSDTP:n Ulkomaisen järjestön komitean „Tiedonannossa” seuraavin selityksin: „Erikoisessa päätöslauselmassaan neuvottelukokous kiinnitti kaikkien puoluetovereiden huomiota siihen, että on tuettava tarmokkaasti VOK:ta ja sen toimesta koollekutsuttavaa konferenssia” (ks. NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1953, s. 263).
- Asiakirjan otsikon on antanut NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutti.— 378.

- ¹²⁴ Kysymys on talonpoikaisedustajien (puolueettomien ja oikeistolaisen) maalakiehdotuksesta, joka esitettiin III Valtakunnanduudumalle toukokuun 10 (23) pnä 1908. Lakiehdotuksessa edellytettiin pakollisesti luovutettaviksi keskinkertaisesta markkinahinnasta ne tilanomistajien maat, joita omistajat itse eivät viljelleet. Maareformin toimeenpanoa varten ehdotettiin muodostettavaksi paikallisia maa-komiteoita, jotka valittaisiin yleisellä äänestyksellä. Lenin on antanut arvionsa tästä lakiehdotuksesta artikkeleissa „Uusi agrariipolitiikka” ja „Keskustelut agrariikysymyksestä III Duumassa” (ks. Teokset, 13. osa, ss. 438—442 ja 15. osa, ss. 297—311).— 400.
- ¹²⁵ Lenin siteeraa kirjettä, jonka K. Marx kirjoitti F. Lassallelle huhtikuun 19 pnä 1859. Kun Lenin kirjoitti artikkelia, Marxin kirjettä ei oltu vielä julkaistu. Lenin käytti tästä kirjeestä niitä otteita, jotka Lassalle esitti vuoden 1859 toukokuun 27 pnä päivätyssä Marxille ja Engelsille osoitetussa vastauskirjeessään (ks. K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, 1953, ss. 110—112).— 400.
- ¹²⁶ „Obskaja Zhizn” („Obin Elämä”) — suuntauksestaan liberaaliporvarillinen päivälehti; ilmestyi Novonikolajevskissa (Novosibirskissä) vuosina 1909—1912.— 403.
- ¹²⁷ Välikysymykset olivat esillä III Valtakunnanduuman istunnoissa lokakuun 15 ja 17 (28 ja 30) pnä 1911.— 415.
- ¹²⁸ *Jellinek* — saksalainen porvarillinen oikeusoppinut.— 424.
- ¹²⁹ *VSDTP:n kuudes („Prahan”) Yleisvenäläinen konferenssi* pidettiin tammikuun 5—17 (18—30) pnä 1912. Konferenssissa oli edustettuna yli 20 puoluejärjestöä. Konferenssilla oli muodollisesti puolueen edustajakokouksen merkitys. Lenin piti konferenssissa puheen konferenssin konstituimisesta ja selostukset nykyisestä ajankohdasta ja puolueen tehtävistä, Kansainvälisen sosialistisen toimiston työstä, sosialidemokraattien tehtävistä taisteltaessa nälänhätää vastaan, organisaatiokysymyksestä, Pää-äänenkannattaja „Sotsial-Demokrat” lehden toiminnasta ja muista kysymyksistä. Konferenssin koollektsumiseksi muodostetun Venäjän organisaatiokomission toimintaa selosti G. K. Ordzhonikidze. Leninin ehdotuksesta konferenssi korosti VOK:n suorittaman työn valtavaa merkitystä.
- Viisi istuntoa konferenssin 23 istunnosta omistettiin paikallisjärjestöjen selostusten käsittelylle. Ovat säilyneet muistiinpanot, jotka Lenin teki Pietarin, Jekaterinoslavin, Nikolajevin, Suhumin, Potin, Batumin, Kutaisin, Tshiaturin, Gorin, Tiflisiin, Bakun, Odessan, Harkovin, Donin Rostovin ja Kievin järjestöjen puoluetyön tilaa koskevista selostuksista. Lenin kirjoitti päätöslausemaehdotukset konferenssin päiväjärjestyksen tärkeimmistä kysymyksistä.
- Konferenssin päätöksellä menshevikki-likvidaatit erotettiin puolueesta ja tehtiin ainiaksi loppu bolshevikkien ja menshevikkien muodollisesta samaan puolueeseen kuulumisesta. Prahan konferenssi muodosti bolshevikkien itsenäisen puolueen. Konferenssi valitsi Keskuskomitean, johon tulivat V. I. Lenin, G. K. Ordzhonikidze, S. S. Spandarjan ja muita. KK:n istunnossa koottiin KK:n

- jäseneksi poissaolevana J. V. Stalin, joka oli siihen aikaan karkotettu; myöhemmin kooptoititiin J. M. Sverdlov. KK:n jäsenten vangittamisen varalta KK:n kokoonpanoon esitettiin kooptointia varten: M. I. Kalinin, S. G. Shaumjan, J. D. Stasova ja A. S. Bubnov. Puoluetyötä johtamaan Venäjällä muodostettiin KK:n Venäjän byroo, johon tulivat valituiksi G. K. Ordzhonikidze, J. V. Stalin ja S. S. Spandarjan. KK:n Venäjän byroon toimintaa ohjasi V. I. Lenin.— 431.
- ¹³⁰ Asiakirjan otsikon on antanut NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutti.— 433.
- ¹³¹ Asiakirjan otsikon on antanut NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutti.— 438.
- ¹³² „*Petitiokampanja*” — likvidaattorien ja Trotskin nostama agitaatiomelu „petition” puolesta, jonka Pietarin likvidaattorit laativat joulukuussa 1910. „Petitio” — anomus liittoutumis-, kokoontumis- ja lakkovapauden säätämisestä — ehdotettiin lähetettäväksi työläisten nimissä III Valtakunnanduumalle. „Petitiokampanjalla” ei ollut menestystä työläisjoukkojen keskuudessa.— 459.
- ¹³³ Tarkoitetaan Trotskin menshevistis-likvidatorista ryhmäkuntalehteä — Wienin „Pravdaa”.— 462.
- ¹³⁴ *Ulkomaisen järjestön komitea* (UJK) muodostettiin joulukuussa 1911 ulkomaisten bolshevikkiryhmiä neuvottelukokouksessa. UJK:n tehtäviä valaistetaan neuvottelukokouksen hyväksymässä yleisessä päätöslauselmassa (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, 1. osa, 1953, ss. 262—263).— 464.
- ¹³⁵ Vuoden 1912 tammikuussa päättyi Saksan valtiopäivävaalikamppailu. VSDTP:n tervehdys Saksan sosialidemokratialle julkaistiin „Vorwärts” lehdessä tammikuun 27 pnä (uutta lukua) 1912.— 465.
- ¹³⁶ „*Zhivoje Delo*” („Elävä Asia”) — menshevikki-likvidaattorien legaalinen viikkolehti; ilmestyi Pietarissa vuoden 1912 tammikuun 20 (helmikuun 2) päivästä huhtikuun 28 (toukokuun 11) päivään. Ilmestyi 16 numeroa.— 466.
- ¹³⁷ Viisi suurta kaupunkia, joissa vaalilain mukaisesti vaalit suoritettiin välittömästi ja uusintavaalein, olivat Pietari, Moskova, Riika, Kiev ja Odessa.— 469.
- ¹³⁸ „*Golos Zemli*” („Maan Ääni”) — porvarillisten liberaalien lehti; ilmestyi Pietarissa 1912.
- „*Russkoje Slovo*” („Venäläinen Sana”) — porvarillisten liberaalien päivälehti; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1895; lakkautettu marraskuussa 1917.
- „*Kievskaja Mysl*” („Kievin Ajatus”) — porvarillisten liberaalien päivälehti; ilmestyi vuosina 1906—1918 Kievissä. Lehden julkaisu-työhön osallistuivat läheisesti menshevikki-likvidaattorit.— 470.

- ¹³⁹ Kansainvälisen sosialistisen toimiston sihteeri K. Huysmans lähetti Leninin selostuksen virallisena tiedonantona VSDTP:n Yleisvenäläisen konferenssin pitämisestä kaikille sosialistisille puolueille. Tiedonanto lähetettiin KST:n kiertokirjeen ohella ja sosialistisia puolueita pyydettiin julkaisemaan se lehdistössään. Tiedonanto konferenssista julkaistiin Belgian työväenpuolueen äänenkannattajassa „Le Peuple” („Kansa”) maaliskuun 23 p:nä (uutta lukua) 1912, Saksan sosialidemokraattien pää-äänenkannattajassa „Vorwärts’issä” maaliskuun 26 p:nä (uutta lukua) 1912 (№ 72, Liite 1) ja muissa lehdissä. Julkaistessaan tiedonannon konferenssista „Vorwärts” lehti varusti sen Trotskin parhaavilla kommentaareilla (ks. tätä koskevaa Leninin artikkeleita „„Vorwärts’in” anonyymi ja asiointi VSDTP:ssä” — tästä osasta, ss. 511—524).— 482.
- ¹⁴⁰ „VSDTP:n vaaliohjelman” V. I. Lenin kirjoitti Pariisissa kohta Prahan konferenssin jälkeen. Venäjällä vaaliohjelma julkaistiin erillisenä lentolehtisenä puolueen Keskuskomitean nimissä. Lentolehtistä toimitettiin 18 eri paikkaan, muun muassa huomattavimpiin proletaarisiiin keskuksiin. „Sotsial-Demokrat” lehti julkaisi „VSDTP:n vaaliohjelman” 26. numeronsa liitteenä Venäjällä painetun lentolehtisen mukaan. Niin ikään monet paikalliset bolshevistiset järjestöt ottivat siitä uusintapainoksia. Tiflisissä vaaliohjelmasta otettiin uusintapainos VSDTP:n KK:n Venäjän byroon toimesta. Tämän asiakirjan merkitystä V. I. Lenin on valaissut artikkelissaan „Reformistien ohjelma ja vallankumouksellisten sosialidemokraattien ohjelma”.— 485.
- ¹⁴¹ Vuoden 1906 maaliskuun 4 p:n laki — tilapäiset säännöt yhdistyksistä, liitoista ja seuroista — salli perustaa yhdistyksiä, liittoja j.n.e., mutta asetti samalla useita esteitä, jotka itse asiassa mitätöivät koko lain. Laki oikeutti sisäministerin lakkauttamaan mielensä mukaan yhdistyksiä ja liittoja sekä kieltäytymään myös rekisteröimästä uusia liittoja.— 487.
- ¹⁴² Asiakirja on lisäys lentolehtisen „VSDTP:n vaaliohjelma” mukaeltuun kopioon. Käsikirjoituksesta puuttuu otsikko. Sen on antanut NKP:n KK:n marxismien-leninismien instituutti.— 492.
- ¹⁴³ Artikkelin „Kortit pöydälle” Lenin kirjoitti Pariisissa maaliskuussa 1912 ja se oli aiottu julkaistavaksi bolshevistisessa „Zvezda” lehdessä, mutta jäi silloin julkaisematta. Artikkelin mukana seurasi lehden toimitukselle osoitettu kirje, joka oli merkitty Postscriptumiksi.— 493.
- ¹⁴⁴ „Monacon ruhtinaskunnan kieli” — uhkapelurien kieli.— 493.
- ¹⁴⁵ Tarkoitetaan teosta „Valtakunnanduuma. III kokoonpano — 3. istunto. Hakemisto. 1910. 2. vihko”. Pietari, 1910.— 499.
- ¹⁴⁶ Kirjanen „Valitsijan opas (Vaalilakimme)” ilmestyi Pietarissa 1912. Lenin piti suurimerkityksisenä „Valitsijan oppaan” julkaisemista ja välittömästi laati ja toimitti aineistoa tätä kirjasta varten.

Kirjeessään, jonka hän kirjoitti huhtikuun 9 (22) p:nä 1912 „Zvezda” lehden toimitukselle, Lenin kehotti toimitusta laittamaan kokoelmaan toisen ja kolmannen luvun artikkelista „IV Valtakunnanduuman vaalikamppailu” (ks. tätä osaa, ss. 355—366). Lenin neuvoi toimitusta julkaisemaan „perusteellisen teoksen”, josta „on hyötyä selvänä ohjeena vaaleissa”. „Zvezda” lehden toimitus onnistui kuitenkin julkaisemaan vain kirjasen ensimmäisen osan, joka koskee välittömästi vaalilakia ja duumavaalijärjestystä.— 499.

- ¹⁴⁷ Helmikuussa 1912 Irkutskin läänistä valittu III Duuman edustaja menshevikki-likvidaattori T. O. Belousov jätti Duuman sosialidemokraattiselle ryhmälle ilmoituksen ryhmästä eroamisestaan. Tätä asiaa koskeva ryhmän päätös julkaistiin „Zvezda” lehdessä helmikuun 23 (maaliskuun 7) p:nä 1912. Kirjoittaessaan artikkeliaan Lenin ei ollut tietoinen Belousovin ja Irkutskin pörssikomitean välisestä kirjeenvaihdosta, jossa Belousov kiitti komiteaa „tuesta ja luottamuksesta”.

Julkaistessaan V. I. Leninin artikkelin „Zvezdan” toimitus saattoi lukijoiden tietoon tuon kirjeenvaihdon sisällön.— 500.

- ¹⁴⁸ Kirjanen on vastaus Saksan sosialidemokratian pää-äänenkannattajassa („Vorwärts’issä”) julkaistuun Trotskin anonyymiin panettelevaan kirjoitukseen, joka oli tähdätty Prahin konferenssia ja sen päätöksiä vastaan.— 511.

- ¹⁴⁹ Tarkoitetaan puolueenvastaista, panettelevaa päätöslauselmaa, joka hyväksyttiin Bundin ulkomaisen komitean, „Vperjod” ryhmän, „Golos Sotsial-Demokratian”, Trotskin wieniläisen „Pravdan”, puoluemiesmenshevikkien ja sovittelijain edustajien neuvottelukokouksessa Pariisissa maaliskuun 12 p:nä (uutta lukua) 1912. Neuvottelukokouksen päätöslauselma oli suunnattu Yleisvenäläistä („Prahin”) puoluekonferenssia ja tämän päätöksiä vastaan. Se ilmestyi erillisenä lehtisenä, minkä lisäksi se julkaistiin Wienin „Pravdassa” ja Bundin „Informatsionnyi Listokin” („Informaatiolehdessä”) 4. numerossa. Mainitun päätöslauselman johdosta Lenin, joka edusti Kansainvälisessä sosialistisessa toimistossa VSDTP:n KK:aa, kirjoitti virallisen kirjelmän ja sittemmin kirjeen KST:n sihteerille Huysmansille (ks. tätä osaa, ss. 525—528).— 513.

- ¹⁵⁰ Kysymys on VSDTP:n viidennen („vuoden 1908 Yleisvenäläisen”) konferenssin päätöslauselmasta „Kansallisten paikallisjärjestöjen yhdistämisestä” (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, 1. osa, 1953, s. 203).— 517.

- ¹⁵¹ „Prosveshtshenije” („Valistus”) — bolshevikkien äänenkannattaja, yhteiskunnallis-poliittinen ja kirjallinen kuukausijulkaisu; ilmestyi legaalisesti Pietarissa vuoden 1911 joulukuusta vuoden 1914 kesäkuuhun. Aikauslehti perustettiin Leninin kehotuksesta tsaarihallituksen lakkauttaman bolshevistisen, Moskovassa ilmestyneen „Mysl” aikauslehden tilalle. Lenin johti „Prosveshtshenijen” julkaisutyötä ulkomailta käsin, toimitteli kirjoituksia, oli säännöllisessä kirjeen-

vaihdossa toimituskollegion jäsenten kanssa. Aikakauslehdessä ilmes-
tyivät Leninin kirjoitukset: „Vaalikamppailun periaatekysymyksiä”,
„Marxilaisuuden kolme lähdettä ja kolme perusosaa”, „Ärvostelevia
huomautuksia kansallisuuskysymyksestä”, „Kansakuntien itsemää-
räämisoikeudesta” y.m.

„Prosvestshenije” aikakauslehden vakituksena avustajana toimi
V. M. Molotov; aikakauslehden julkaisutoimintaan osallistui
J. V. Stalin. Kirjallis-taiteellista osastoa toimitti A. M. Gorki.
Toimituskollegiossa työskentelivät M. A. Saveljev, M. S. Olminski,
A. I. Jelizarova y.m. Aikakauslehden painosmäärä lähenteli 5 tuhatta.
Ensimmäisen maailmansodan edellä hallitus lakkautti lehden.
Syksyllä 1917 „Prosvestshenijeta” alettiin julkaista uudelleen, mutta
ilmestyi vain yksi numero (kaksoisnumero), jossa julkaistiin Leninin
kirjoitukset „Kykenevätkö bolshevikit pitämään valtiiovallan?” ja
„Puolueohjelman tarkistamisesta”.— 523.

¹⁵² Huhtikuun 12 p:nä (uutta lukua) 1912 Kansainvälinen sosialistinen
toimisto lähetti Leninin kirjeen kaikille sosialistisille puolueille
kehottaen julkaisemaan sen lehdistössä.— 525.

¹⁵³ *F. L—ko, V. Frey* — V. I. Leninin salanimiä.— 535.
